

A painting of a white, single-story house with a red roof. The house has several windows, some with blue frames, and a small porch area. A large evergreen tree stands in the foreground, partially obscuring the house. The scene is set in a grassy field with other trees in the background.

Невеличке і досить мальовниче село Рогинці, що на Роменщині, як відомо, було малоземельним. Значна більшість селян складала біднота, яка володіла мізерними клаптиками землі. Убогість та злидні примушували селян-бідняків іти шукати заробітків у далеку Таврію.

Землі села належали різним польським та українським поміщикам: Румницьким Костянтину Яковичу та Михайлу Григоровичу, Андрієвському Петру Федоровичу, колезькому ассесору, члену земської управи, Стаховичу, Оврамцю та іншим куркулям: Шеверді Пилипу Марковичу, Каховському Якову, Різвому Опанасу Івановичу, Коту Омеляну Семеновичу [1].

У своїх спогадах старожил села Новак Петро Ананійович, 1932 року народження, описуючи становище односельчан, розповідав таке: «Мій дід батькової матері був кріпаком, працював у пана Овраменкова [Авт. Оврамця] конюхом. Територія панського маєтка простягалася до старої Роменської гори по лівий бік, аж до В'юнного. Під його контролем було панське помістя, хороші хорони, велика садиба: сараї, погреб, житло для кріпаків, великий та розкішний сад різних фруктових дерев. Мій дід Остап робив у пана багато років і розказував: «Одного разу приходив якийсь дід і казав:

- Оце дивися, Остапе, як живуть пани! Вони прийшли із торбами, а як розжилися, але вони з торбами і підуть!

Дід пішов, а я плюнув у слід:

- Щоб отак жили, а з торбами пішли?

А воно так і вийшло, усе покидали і повтікали» [8].

Але пан Оврамець встиг багато чого зробити для села. В ХІХ – на початку ХХ століття в його руках знаходилися два хутори (до речі, один із них – хутір Овраменка і досі існує) та майже вся інфраструктура: два цегельні заводи, млин, олійниця, комори для зберігання хліба тощо. Коли нагрянули революційні події, пану з родиною довелося тікати з рідних країв. З собою вони прихопили значні статки, більшу частину з яких довелося заховати на пасовищі та в ярах. Пан сподівався, що незабаром повернеться додому та відкопає їх. Але, з тих пір про нього ні слуху, ні духу. Лише говорять, що у 1960-х роках під час польових робіт трактористи випадково виорали один з панських скарбів (аж три великі причеви вивезли!) та розділили між собою. А там було багато золота, кришталевий посуд з позолоченим орнаментом, срібний сервіз, всіляке кухонне начиння тощо. Зараз на тому місці утворилася величезна копанка, яка заросла непрохідним верболозом.

Можливо, там ще щось є. Не даремно, навіть зараз частенько в село навідуються різні шукачі скарбів. Дуже цікавить їх пустка, де був панський маєток (згодом школа), з якого мабуть і вивозили скарби.

Лише за старими фотографіями, малюнками, які зберігаються в шкільному музеї Рогинської середньої школи «Рогинці та рогинчани у фотографії» [3] можна відтворити образ, стиль архітектурної пам'ятки панського маєтку.

В першу чергу слід відмітити, що датується ця будівля XIX століттям. На той час в архітектурі переважав класицизм, в якому було побудовано й панську садибу. Це було одноповерхове дерев'яне приміщення, з високою стелею до 5 метрів, з безліччю коридорів, та окремими входами. Криша вкрита залізом, трималася на обшивині. Вікна також були високі, прикрашені невеликими цегляними вкладами. Підлога дерев'яна. Ганок з невеличкими східцями.

Біля Оврамівської школи учні Іван Мокій та Іван Бойко, 1951

Таємні ходи

Старожили згадують ще й такі цікаві факти. Говорять, що від цього маєтку ведуть таємні ходи (їх і досі ніхто не знайшов!), які пан збудував з метою захисту свого та своїх рідних життя. Адже розумів, неспокійні часи кінця XIX століття, скасування кріпацтва могли підняти підневільне населення проти нього. А можливо ці ходи використовувалися для таємних зустрічей з різними гостями. Ці дані потребують перевірки та глибоких досліджень.

До цього часу на селі вже функціонували невеликі освітні осередки. У Рогинцях тільки в 1871 році була відкрита Першим учителем цієї школи був Дімаров Семен Гаврилович, який був дуже жорстокий до учнів.

На духовну, культурну творчість народну скося завжди поглядали не тільки поміщики, а й церковники. Недружелюбно ставився до розваг народу рогинський піп Костянтин Румницький. Він намагався заборонити по суботах співи на селі, бо це, мовляв, гріх. Шинок і церква були єдиним місцем розваги знедоленого селянства, 90% селян були неписьменними.

Учні Оврамівської школи, 1932-1933 н.р. [6]. Тоді це було прекрасне місце для навчання. Поблизу річка Ромен, ліс, луки, фруктовий сад, прекрасний парк.

Після втечі пана Оврамця його панською садибою заволодів Самойленко Микита Семенович. Незабаром, у 1910 році рогинцівська громада (за іншими даними, земська управа) купила у багатія цей будинок для церковно-парафіяльної школи. У зв'язку з тим, що було куплено будинок, земство школи не будувало, як це робилося в хуторі Заїзд та інших селах Роменського повіту. Школу назвали в честь пана Оврамця – Оврамівська школа

8 клас Оврамівської школи, 1936

Учні Оврамівської школи, 1948-1949 н.р.

На території школи функціонували майстерня (вчилися шити, займалися столярством), кухня, сарай (годували кроликів), величезний погріб, в якому можна машиною розвернутися. Працювали різні гуртки: музичний, танцювальний, драматичний, театральний, спортивний.

**Фізкультурний
гурток**

Оврамівської школи, 1936

**Виховання любові до
живої природи**

Великою популярністю в школі користувалися музичний гурток, яким керував здібний учень – Антон Жуковський. Гурток мав такі інструменти: 1 скрипку, 5 балалайок, 2 мандоліни, 1 бас та 1 гітару.

На районній олімпіаді гуртківці виконали «Англійський марш», «Ой чия то хата біла», вальс «Майская роза» і заслужили найвищої оцінки. Пройдуть роки, Антон Жуковський закінчить школу, стане завідувачем сільського клубу, керуватиме оркестром народних інструментів, приносить задоволення рогинчанам та жителям навколишніх сіл.

Мирне життя обірвала Друга світова війна. Говорять, в приміщенні школи два роки функціонувала комендатура. Під час відступу німців панський маєток зазнав руйнувань від бомби, яка розірвала будівлю на три частини, з них – одну частину вдалося відновити вже у мирний час.

Буквально через декілька днів після визволення Рогинець від німецько-фашистських загарбників у вересні 1943 року директором школи було призначено Альбіт Ольгу Степанівну, яка при активній підтримці голови сільради Маляренка Митрофана Романовича відродила школу і почалися заняття.

Педагогічний колектив Оврамівської школи

Ольга Степанівна працювала директором Рогинської семирічки до серпня 1946 року. З 1953 аж до виходу на пенсію в 1973 році вона – завуч школи і вчителька української мови та літератури [6].

Ольга Степанівна вела хореографічний та театральний гуртки. Своїми руками вона шила костюми для дітей, створювала реквізити для вистав. Творчий колектив гуртківців мав визнання не лише на міському та обласному рівні. За виставу казки «Ріпка» діти були запрошені до Києва, та керівник гуртка побоявся везти їх так далеко, боявся всіх погубити.

Великий і славний шлях пройшла Оврамівська школа в післявоєнні роки, випустивши в світ більше тисячі своїх вихованців. І в цьому величезна заслуга талановитим педагогам, які працювали в ті часи в стінах школи. З 1943 року по 1976 рік змінилось 10 керівників школи.

1 вересня 1983 року навчання розпочалося у новій триповерховій споруді [1]. З тих пір колишня Оврамівська школа почала поступово занепадати. Архітектурна пам'ятка втратила життя. На сьогоднішній день там пуста, залишився лише великий погріб, в якому можна розвернутися й машиною. Сумно стає, що не вміємо берегти те, що маємо, а коли втрачаємо, то вже пізно.

А от в сусідньому селі, в селі Мокиївка, й досі в
хорошому стані збережений будиночок панського маєтку.

Приміщення колишньої Мокиївської школи, 2019

Під час зустрічі з бібліотекарем села Ковбасою Еллою Яківною, та за свідченнями мокиївчан, ми дізналися, що приміщення, де нині знаходиться сільська бібліотека, була школа, яку в середині XIX ст. побудував місцевий поміщик для дітей своїх наймитів. Підтвердженням даного факту стала згадка про Мокиївське однокласне сільське народне училище в Пам'ятній книжці Київського навчального округу (1890) [4].

У 1865 році в селі Мокиївка (Велико-Бубнівська волость, Роменський повіт, Полтавська губернія), було засновано навчальний заклад. За формою це було однокласне початкове училище. Фінансували та утримували його земство (250 руб.) та сільська община (25 руб.). Станом на 1865 рік там навчалося 44 хлопчики та 12 дівчаток. Піклувався про навчальний заклад спочатку сам поміщик, а з 1893 р. козак Наум Трофимович Литвиненко [4].

Діти вивчали такі предмети: російську мову з чистописанням, арифметику, Закон Божий, церковний спів. Закон Божий викладав священик Костянтин Федорович Семеновський. Вчителькою початкових класів була Олімпіада Іванівна Андрієвська, яка окрім педагогічної роботи слідувала за порядком в училищі та вела домашнє господарство.

В той же час при Параскоївській церкві (споруджена у 1895 році) діяла церковно-парафіяльна школа (в інших джерелах — земське училище), якою спочатку опікувався священик Костянтин Семеновський, а з 1912 року священик Сергій Миколайович Богданович. Згодом, після встановлення радянської влади церква була перебудована під клуб [2].

Однокласне початкове училище, що діяло в панському маєтку, з 1917 року було перекваліфіковано в початкову чотирирічну школу.

За свідченнями мокиївчан у 20-х роках ХХ століття почала працювати ще одна початкова школа, у маєтку Линника. При ній жили директор Павло Леонтіївич Харченко та вчителька Олена Ільківна Дейнеко.

Бережуть пам'ять мокиївчани про Олену Ільківну, яка все своє життя віддала школі. Вона – заслужений вчитель. Ніна Петрівна Момот нам розповіла: «Олена Ільківна у Мокиївці вела початкові класи, а у Ріпчанській школі (сусіднє село) українську мову читала: «Оце в мене, говорила вона, портфель настроєний, відпрацювала 4 години, і гайда на Ріпки...» [7].

Дітей у другій половині 40-х років було багато, тому **Вчителька Дейнеко О.І.**

доводилося навіть працювати у дві зміни. Школярі вчили такі предмети: буквар, пропис, каліграфія, арифметика, малювання, фізична культура, праця, музика, українська мова, читанка, природознавство.

Широко використовували прописи. Писали чорнильною ручкою-пером №11. Для читання та письма використовували каси літер, зроблені самими дітьми. З них складали слова та речення. Рахувати вчилися за допомогою

Навчальний процес Мокиївської початкової школи, 1950-ті роки

дерев'яних паличок. Замість ранців використовували пошиті вручну полотняні сумки, які фарбували в бузині або в червоному буряці.

Згадують мокиївчани, що біля школи в маєтку Линника колись був розкішний фруктовий сад. У кінці 50-х – на початку 60-х років, коли дітей було дуже мало, у маєток Линника поселилися дві родини: Тарана та Карнаухів. З того часу в даному будинку школа вже не функціонувала. Зараз на жаль там пуста. Та й самого будинку, де була школа, вже давно немає.

Багато чого цікавого нам розповіла Ніна Петрівна [7], яка пропрацювала в Мокиївській початковій школі 34 роки, а останнім часом ще й директором була.

Згадала вона всіх, хто вклав свою душу та серце в Мокиївську початкову школу. В першу чергу, це Марина Ільїчна (прізвище не пам'ятає) працювала десь перед війною), Павло Леоніївич Харченко, Олена Ільківна Дейнеко, Галина Андріянівна Ціра та остання вчителька Людмила Іванівна Литвиненко.

Звісно, це неповний список, бо вчителі часто змінювалися (працювали 1-2 роки) через те, що комплектність класів була невелика (від 1 до 15 учнів в класі), та й сільська місцевість не всіх вабила. Ніна Петрівна пам'ятає всіх своїх випускників.

До речі, з Мокіївської початкової школи, вийшов кандидат математичних наук, доцент Михайло Гаврилович Охріменко, який нині працює в Національному технічному університеті України «Київський політехнічний інститут». Його науковою працею навіть користуються за кордоном [7].

Вчителька Момот Н.П. з учнями

Ніна Петрівна завжди намагалася наситити шкільне життя різноманітними пізнавальними, розвиваючими заходами, поїздками. Часто діти їздили на екскурсії: в Тростянецький дендропарк, Севастополь, Шумейкове урочище. Також вчителька залучала дітей до активної праці, спортивних стартів (походи, катання на лижах) тощо.

Мала школа і традиції. Щороку 19 травня цікаво проходило Свято піонерів. На подвір'ї за школою розводили багаття. На свято запрошували батьків, родичів, знайомих. Увечері в сімейному колі відбувалася посвята дітей у піонери. 1 травня зазвичай організовували Свято дитинства. Традиційно проводили перший та останній дзвоники, Свято букварика, Свято дружби, новорічні вогники, Свято птахів, зустрічі з ветеранами Другої світової війни тощо.

У 2003 році Ніна Петрівна пішла на заслужений відпочинок. Ще 5 років після того школа пропрацювала при Людмилі Іванівні Литвиненко, а в 2008 році школу взагалі закрили.

Майже все своє життя Ніна Петрівна віддала освіті і навіть зараз, будучи на пенсії бідкається про те, щоб зберегти хоча б згадку про школу та про панський маєток, який до речі має ще й історичну цінність. Саме завдяки її зусиллям зараз на місці школи функціонує сільська бібліотека та молитовний будиночок (капличка).

Панський маєток (лютий, 2016)

Мокіївська сільська бібліотека

Молитовна кімната

Таким чином, ми по крихті зібрали невеликий змістовний переказ з історії освітніх закладів, яких уже немає. Але є люди, які навчалися в Оврамівській та Мокіївській школі та гідно несуть пам'ять про них.

Ці школи, втрачені світочі знань, спонукають нас задуматися над важливими цінностями нашого життя.

Юні краєзнавці Роменської міської МАН

Наш обов'язок – знати, пам'ятати та берегти історію рідного краю для наступних поколінь.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Діденко В.М. Рогинці та рогинчани [Текст] / В. В. Діденко. - 2-е вид., доп. і випр. - К. : Аграрна наука, 2007. - 164 с.
2. Корнієнко О.М. Зруйновані храми Сумщини: мартиролог втрачених святинь / О. М. Корнієнко. - Суми : Ніконоров В. І. ПП, 2009. - 365 с.
3. Матеріали фотомузею «Рогинці та рогинчани».
4. Памятная книжка Киевского учебного округа. Ч. 5. Полтавская губерния. - К.: Изд. Управление учебного округа, 1890. - 188, XXVI с.
5. Сборник необходимых сведений о всех приходах Полтавской губернии. Адрес-календарь духовенства той же губернии / Григорий Коломенский. - Полтава: Типография Губернского Правления. 1895. - VII+512+VII с.
6. Спогади Альбит Ольги Степанівни.
7. Спогади Момот Ніни Петрівни.
8. Спогади Новака Петра Ананійовича.
9. Фотографії з архіву Альбит Ольги Степанівни.
10. Фотографії з архіву Момот Ніни Петрівни.

Над проектом працювали:

«Юні краєзнавці», слухачі наукової секції «Історія України»
Роменської міської Малої академії наук учнівської молоді Роменської
міської ради Сумської області

Науковий керівник – Шульга Юлія Геннадіївна, керівник наукової секції
«Історія України» Роменської міської Малої академії наук учнівської молоді
Роменської міської ради Сумської області

Список колективу «Юні краєзнавці»:

1. Мельник Дмитро, учень 9 класу Роменської ЗОШ I-III ст. № 11
2. Сіняєв Руслан, учень 9 класу Роменської ЗОШ I-III ст. № 11
3. Шульга Аліна, учениця 9 класу Роменської ЗОШ I-III ст.
4. Пашенко Катерина, учениця 9 класу Роменської ЗОШ I-III ст. № 4
5. Прокопець Анастасія, учениця 10 класу Роменської ЗОШ I-III ст. № 5
6. Дудченко Анастасія, учениця 10 класу Роменської ЗОШ I-III ст. № 5
7. Кизим Назар, учень 10 класу Роменської ЗОШ I-III ст. № 5
8. Савченко Арсеній, учень 7 класу Роменської ЗОШ I-III ст. № 7
9. Король Едуард, учень 10 класу Роменської ЗОШ I-III ст. № 5
10. Нестерович Євгеній, учень 10 класу Роменської ЗОШ I-III ст. № 5
11. Гапоненко Юлія, учениця 10 класу Роменської ЗОШ I-III ст. № 7